

СТЕФАН ГЕЧЕВ
СТЕФАН МАЛАРМЕ
1842-1898

chitanka.info

Ако се проследи по-внимателно животът на Маларме, ще се установи, че този голям поет е бил всъщност доста нещастен. Нисък на ръст, болнав, с психически кризи, при които се редуват отчаяние от живота, стигащо до решение за самоубийство, с проблясъци на надежда. Той бил раздвоен между работата си на преподавател, отнемаща му много време и психически сили, и страстното си желание за творчество, което също изисквало много време и душевно съсредоточаване. Да се откаже от учителството било невъзможно — то било единственият сериозен извор на средства за съществуване. А от поезия като неговата, негодна за пазара, не можело да се преживява.

Поетичното наследство на Маларме съвсем не е обемно. Защото той работел бавно, мъчително, писал е някои произведения в два и повече варианта, за да достигне до съвършенството, към което се стремял.

Освен стихотворения той е оставил интересни поеми в проза, както и множество статии по въпроси на литературата и изкуството.

Какво в творчеството на Маларме е накарало Брьотон да го впише в списъка на предтечите на сюрреализма? То би могло да се сведе до два пункта, доста съществени за творческата практика на сюрреализма.

На първо и главно място това е бунтът на Маларме срещу установения, застинал в жестоки правила френски литературен език както по отношение на граматиката, така и на лексиката. Думите, употребявани векове в установените им значения, са се изтъркали, загубили са боите и свежестта си и подобно сиви еднообразци са се хлъзнали по съзнанието на читателя, без да оставят в него следи. Наистина романтизмът се опита да придаде нова емоционална свежест на лексиката, но тъкмо прекалената емоционалност подпомагаше още по-бързото ѝ изхабяване. А „сонетите се правят с думи“, както казва Маларме. „Поетът се осъществява в борба с думите, тези думи, които знаят за нас повече, отколкото ние за тях“, твърди Даниел Льовер. И отново Маларме: „Трябва да си служим с обикновените думи (...), които всички мислят, че разбират (...). Но когато ги открият в някое мое стихотворение, те вече не ги разбират, защото са били употребени от поет.“ Това е подбудило един критик, С. Абастидо, да сравни Маларме с „бижутер, който мечтае да унищожи скъпоценните камъни, като запази техните блясъци“. Новите, понякога странни значения,

които думите получават у Маларме, поетът извлича от дълбочината им, най-често ги огражда с други думи в непривични, необикновени съчетания — така както приблизително процедират по-късно сюрреалистите.

За да има свобода да извърши този подвиг, поетът се освобождава от веригите на синтаксиса. Така се получава един „скитащ“ поетичен език — резултат, който сюрреалистите постигнаха по-късно с друг метод — чрез формулираното от Брьотон автоматично писане.

Но наистина ли то е открито от Брьотон? Спомняме си от предговора, че внезапни, неосъзнати думи, фрази и образи спхождат мнозина, и не само поети. Но доколкото ми е известно, никой преди Брьотон не е обръщал внимание, така да се каже, теоретически на тези явления, странни рожби на подсъзнанието. Освен Маларме.

В поемата си в проза „Демонът на аналогията“ той разказва: „Излязох от жилището си с усещането, че едно крило се хлъзга по струните на инструмент; то бе заменено от глас, който произнесе със спадащ тон думите: «Предпоследната сричка е мъртва...» Направих няколко крачки по улицата. (...) Фразата се върна, докато накрая се произнесе сама, живо, със свое собствено съществуване.“ Цялата поема е композирана върху спомена за тази фраза, изскочила внезапно от подсъзнанието на поета.

Това напомня странно разказа на Брьотон (в Първия манифест) за появила се пак така внезапно фраза: „Има един човек, прерязан на две през прозореца.“ Това преживяване е дало повод на Брьотон да се заинтересува от механиката на този вид автоматизъм. Брьотон не споменава поемата на Маларме, макар да е познавал добре творчеството му. Можем следователно да кажем, че и в „автоматичното писане“ Маларме е предтеча на сюрреализма.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.